

Wat is het meest typerende voor de jaren vijftig? Het existentialisme, Elvis Presley, Marilyn Monroe of de dood van Stalin? En waarom is deze periode weer zo populair? Niemand weet het precies. In de degelijke maatschappij die Nederland indertijd praktiseerde kon een beweging als Cobra ontstaan, konden de Vijftigers met hun provocerende acties iedere esthetische conventie ondermijnen en droegen vrouwen uitdagende zwarte kleding om Juliette Gréco te imiteren.

Die kleding is weer terug, muziek van Buddy Holly wordt al jaren gecoverd, het kapsel van James Dean is weer 'in' en elektrische apparaten met ronde onfunctionele vormen uit die tijd beleven een ware revival. Dat beperkt zich niet tot een herontdekking van de scooter en de remakes van de vele tafelmannequins die zelfs weer bij de Hema te koop zijn maar meubels uit de jaren vijftig worden in dure galeries als begeerenswaardige kunstwerken uitgesteld. De trendy jaren tachtig hebben de jaren vijftig geadopteerd: Terwijl we jarenlang de kastjes van geperst vezelhout en kunststof bankstellen hebben weggegooid als oude troep of in de schuur hebben opgeslagen, organiseerde het Groninger Museum onlangs een expositie over de wijze waarop de veelal anonieme designers uit de jaren vijftig de toen dagelijkse omgeving hebben vormgegeven.

In Parijs loopt nu een serie tentoonstellingen die de jaren vijftig als onderwerp hebben. Op de eerste verdieping van het prestigieuze Centre Pompidou in Parijs is het net een uitdragerij: om ons een indruk te geven van de dagelijkse leefomgeving zoals iemand die in de jaren vijftig gepresenteerd kreeg, hebben de samenstellers een brede keur van producten uit die tijd schots en scheef naast en op elkaar gelegd met een nonchalance die irritatie opwekt omdat iedere bedoeling of uitleg ontbreekt. Wat is de zin van hele rijen roestvrijstalen broodroos-

TENTOONSTELLINGEN IN PARIJS

Op zoek naar de jaren vijftig

Lees verder Courant 25 oktober 1980

Symbolen van de jaren vijftig: Brigitte Bardot, Marilyn Monroe, Juliette Gréco

ters, een Bosch-koelkast die zo uit het Amerikaanse Beverly Hills gestolen zou kunnen zijn, een raar klein autootje waar je alleen onder het stuur doorkruipend aan de voorkant uit kunt stappen en een rol stof bedrukt met motieven ontworpen door Sonia Delaunay?

Vanuit een rij oude bioscoopstoelen kan de bezoekers, in de sfeer gebracht door toepasselijke muziek, een uitgebreide diaserie bekijken over de jaren vijftig. Aangezien drie dia's tegelijkertijd in vliegende vaart geprojecteerd worden, mis je veel maar dat moet in de jaren vijftig met het gewone leven ook zo gegaan zijn. Het lijkt overigens wel of deze presentatie door het tijdschrift Paris Match gesponsord is want bijna de hele geschiedenis wordt via covers van dat blad verteld. Enkele tegen-

stellingen vallen op. Steeds weer staat Marilyn Monroe tegenover Brigitte Bardot, Amerika tegenover Frankrijk, Paris Match tegenover de New Yorker, de jazz tegenover de chansons. Maar de klemtoon ligt nadrukkelijk op de Franse gebeurtenissen.

Lifestyle

Toch kan niet worden verhelderd dat Amerika veel bepalender voor de jaren vijftig is geweest dan Frankrijk. De invloed van de reclame op de naoorlogse realiteit is ontegenzeggelijk vooral een Amerikaanse aangelegenheid. Door de media werd voor het eerst duidelijk een lifestyle van luxe en comfort gepropageerd, al konden maar weinig mensen daar aan

deelnemen. Le vie noire contra la vie chère, vrouwen die voor het eerst in bikini lopen, en mannen die met een glas whisky in de ene en een sigaret in de andere hand toekijken. Kortom de media drevén een wig in het leven van hard werken en deugdzaamheid waarin zuinigheid en geloof in god hoog in het vaandel stonden geschreven. Het ondergraven van het eenduidige simpele leven vond zijn weerslag op de solide makelij van de dingen. Eikehout, kokosmat en leer werd vervangen door linoleum, formica en skai.

Als introductie op de tentoonstelling over de representatieve beeldende kunst uit de jaren vijftig is op de vijfde verdieping van het Centre Pompidou ook een dia-presentatie te bezichtigen. In ra-

zend tempo worden ons de wereldgebeurtenissen in herinnering gebracht: de dood van Stalin, het McCarthyisme, de inval van Rusland en Hongarije, het Franse verlies van Algerije in 1958, de ruimtevlucht van de Russen en daarna die van de Amerikanen, de revolutionaire strijd van Fidel Castro, de Wereldtentoonstelling in Brussel, de (gefingeerde?) aanslag op Mitterrand en zowaar de Watersnoodramp van Zeeland. Maar wat heeft dat alles met de schilderijen van Newman, Bacon en Vasarely of de prachtige beelden van Giacometti te maken die hier zo kris kras door elkaar zijn geplaatst? De aanwezigheid van deze kunstenaars roept op zichzelf al vraagtekens op omdat niet duidelijk wordt waarom zij representatief voor de jaren vijftig zouden moeten zijn.

De 'junkart' van Robert Rauschenberg vertegenwoordigt nog wel het oprukkende moderne levensgevoel uit die tijd, ook Yves Klein met zijn monovlakken en Jackson Pollock, alias Jack the Dripper, passen wel in dit sja-bloon. Maar waarom zoveel aandacht voor de slechte sculpturen van Jean Dubuffet? Omdat de Fransen chauvinisten zijn en de echt mooie dingen die gemaakt werden, resultaten waren van naweeën van vorige generaties? Léger, Matisse en Picasso kunnen toch niet serieus als opvallende schilders uit de jaren vijftig gepresenteerd worden. Zij zijn eerder de voorbereiders ervan geweest.

Stil protest

Gebruiksvoorwerpen en schilderijen hebben de tentoonstellingmakers de moeite van het tonen waard gevonden maar foto's beschouwen zij enkel als pure informatiedragers die onze aandacht maar enkele fracties van seconden waard zijn. Op weg naar Boulevard Saint-Germain waar Denise René in haar galerie een eigenzinnige tentoonstelling over de jaren vijftig heeft ingericht, hangen in een etalage in de Rue Dante als een stil protest de foto's van Henri Cartier-Bresson. De winkelier moet gedacht hebben: Dit zijn toch de jaren vijftig. Een

man, een vrouw en twee kinderen kijken geposeerd vrolijk in de camera, sobere mensen. Ze twifelen niet aan de wereld omdat ze dat niet willen. Ze hebben al tien jaar hard gewerkt om die oorlog te vergeten. De kinderen hebben later, in 1968, misschien meegedaan aan de studentenprotesten tegen de heersende maatschappij maar op deze foto's kijken ze nog gehoorzaam schuin naar boven om er zeker van te zijn of vader het wel goed vindt dat het fietsje ook op de foto komt.

In de galerie van Denise René hangen niet meer dan een twintigtal schilderijen. Het prachtige Chant Végétal van Michel Seuphor doet vrezén dat het ook hier naweeën van voorgaande periodes betreft maar dat is gelukkig niet het geval. Prikkelende doeken van Kupka en Breer beelden de behoefte aan meer vrijheid in de strak georganiseerde tijd van toen uit. De jaren vijftig, we weten het weer. Het zijn de felle kleuren in donkere kaders, de oerschreeuw om het niets, de lyrische abstractie, het lijfelijke en de dik aangezette contouren. De jaren vijftig hebben bestaan. Of zijn de jaren vijftig de doeken van Karel Appel en de muziek van de Drifters die pas in de jaren zestig populair werden. Is Breer een typische schilder uit die tijd omdat hij doet denken aan Corneille? Het is moeilijk te zeggen. Wel is zeker dat deze tentoonstellingen de moeite van het bezoeken meer dan waard zijn ook al valt er veel op aan te merken maar zoals onze beroemdste Vijftigerdichter (en ook schilder) Lucebert al schreef: alles van waarde is weerloos.

HANS RENDERS

Les Années 50. Centre Pompidou, Parijs. Tot 17 oktober, dagelijks van 12 tot 22 uur (zondag 10-22 uur); dinsdag gesloten. Catalogus / 159,60 (imp. Idea Books). Er worden ook concerten gegeven en er zijn filmvertoningen in de bioscoop van het Centre Pompidou. Inlichtingen: 09/331-42771112. Op de vierde verdieping is een expositie ingericht over La Hune, de boekhandel/galerie die in de jaren vijftig een grote naam in Parijs hoog te houden had. Verder: Mes années, in Galerie Denise René, Bd. Saint-Germain 196, Parijs. Dag. van 10 tot 13 uur en van 14 tot 19 uur, zo. en ma. gesloten. Tentoonstelling jaren 30/40/50 tot 3 september in Musée-galerie de la Seita, 12 Rue Sur-couf, Parijs. Dag. (behalve zon.) van 11 tot 18 uur.